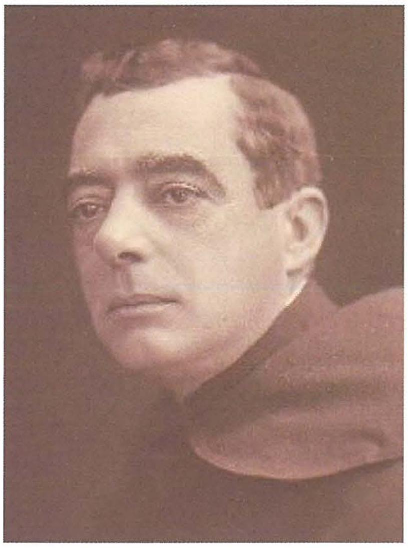

IL-PANIĠIERKU
TAT-8 TA' SETTEMBRU 1921

Patri Anastasju Cuschieri O.Carm

FIS-SOLENNITÀ TAT-TWELID TAL-VERĠNI MARIJA
8 ta' Settembru 1921

Eċċellenza Reverendissima, Reverendu Kapitlu, Sinjuri,

Qed inġib quddiem għajnejja d-dgħajjes imżejna, il-bjut kollha bandieri, u s-swar u x-Xatt miżgħuda b'kotra kbira ta' nies. F'għajnejn kulħadd kienet tidher il-ħeġġa, qalb kulħadd riedet ittir bil-ferħ xħin l-Isqof poġġa l-kuruna mbierka fuq ras il-Bambina. Dik il-ħrara fakkritni f'dehra oħra: meta mill-Barrakka ta' Fuq ġie mbierek il-baħar li jdawwarna. Il-kampnari tal-knejjes ilkoll daqqew għanja ferrieħa hekk kif dehret l-Ostja Divina. U s-swar u l-baħar dwew bil-biki tal-ferħ hekk kif Kristu bierek il-baħar, bħalma kien bierku fl-Art Imqaddsa. Kristu ried iġedded l-ispirtu ta' dak il-baħar u bis-saħħa tal-qawwa mqaddsa tiegħu kien ġab lill-Appostlu tal-Ġnus lejn xtutna. Ja art twelidi, il-ferħ ta' dak il-jum fakkarni fi ġrajjitek: fakkarni fid-demm li wliedek sawbu fuq altarek biex żammewk ħielsa, fakkarni fit-tbatija ta' missirijietna biex għaddewlna l-fidi Nisranija sħiħa u bla mittiefsa ... U Kristu ma berikx lilna biss. Huwa bierek ukoll ir-ruħ tal-eroj tal-imgħoddi ...

Dan kollu ġie quddiem għajnejja meta rajt lil Marija mżejna bil-kuruna ta' Sultana, bil-kuruna tal-ġieħ, bil-kuruna tal-glorja. Għaliex il-ġrajja tal-Inkurunazzjoni mhix se tibqa' mfakkra bħala ġrajja li seħħet f'waqt partikulari tal-Istorja; mhix il-ġrajja li laħqet il-milja tagħha f'dak il-waqt li l-Madonna ġiet imsebbħa bil-kuruna tal-ġieħ; mhix il-ġrajja li ġa seħħet u għaddiet. L-Inkurunazzjoni hi r-riżultat naturali tal-istorja

ta' ġensna; hi l-ġrajja li daqskemm hi mħawla fl-imgħoddi daqstant ieħor hi marbuta mal-ġejjieni. F'kelma waħda mhix il-ferħ ta' siegħa li jgħaddi, iżda hi rebħa li għandha l-għeruq tagħha fis-sekli mgħoddija u li għad trid tisseddaq fis-snin li ġejjin ...

Ġrajja bħal din għandha tifsira speċjali llum, għaliex fl-għaqda tagħha mal-imgħoddi, fir-rabta tagħha ma' missirijietna, tfakkarna fl-ikbar żewġ ideali li l-bniedem iżomm b'tant għożża: it-twemmin u art twelidu, ir-reliġjon u l-patrija.

Jista' jkun li xi drabi l-imħabba lejn artna ġġiegħel lil min ma jarax lil din il-gżira fil-qagħda vera tagħha. Malta qatt ma tista' tiġi mxebbha mal-kobor ta' Ateni jew ta' Ruma. Qatt ma konna ġens ħakkiem, qatt ma għalaqna t-twemmin u d-drawwiet tagħna fuq popli oħra b'riħet il-qawwa jew it-tixrid tad-demm. Qatt ma konna ġens li għandu tassew it-tradizzjoni tal-artisti u tal-ħassieba tiegħu, bħall-Griegi. Iżda meta l-Griegi sawbu fil-bronż il-versi ta' Omeru u ta' Pindaru, meta l-karti ta' Platun kienu jittajru fl-arja u jxerrdu d-dawl tal-għerf, meta s-suldati ta' Ruma kienu jaqsmu u jaħkmu t-truf tal-art, f'dak iż-żmien fuq dil-biċċa blata, f'dal-wagħdi ċkejken f'nofs il-baħar magħji li jifred l-Ewropa mill-Afrika, l-imqades u l-qusur setgħu jagħtu xhieda lil San Luqa tan-*non modicam humanitatem* tagħna. Minn Ħaġar Qim, bil-midbaħ idaħħan il-ħiffa safja tal-baħar, għall-ipoġew ta' Ħal Saflieni, għani fl-għeliem u fit-tifkiriet tiegħu, għandna l-fdal li jtarrfulna ġrajja qadima u dejjiema. Għaliex Malta, jekk ma tiġix meqjusa xiber b'xiber (bħalma ma jitqisux bl-ikbar żewġ ħakkiema hekk differenti bħal San Pawl u Napuljun) Malta m'għandhiex għax tgħir għall-kobor tal-ġnus tal-kontinent. Għandha l-baħar li jaħfinha dawramejt bħad-deheb madwar il-ġawhra; għandha sema ikħal nir, li jdawwalha b'lewn il-warda fl-oħla għabex tar-rebbiegħa; għandha l-imsaġar tal-iżmeraldi, għandha portijiet li donnhom imfassla mill-aqwa artiġġjan. Iżda mhux fi ħsiebi li noqgħod infakkar dan kollu. Ngħidilkom biss li meta l-popli tal-Ewropa – li llum huma minn ta' quddiem fl-avangwardja taċ-ċiviltà – kienu għad ma għarfux xi jfissru l-liġijiet u l-għaqda tas-soċjetà, aħna għad li daqshekk żgħar u ċkejkna konna nħabbtuha mal-ħakkiema tagħna fil-kult tal-arti.

Ja Malta! Ja omm tagħna lkoll! Ilbes l-elmu u tħażżem bl-azzar u bit-tifkira qawwija tal-imgħoddi għani lis-smewwiet l-innu tal-ġieħ, it-tifkira tar-rebħ, l-għanja tas-sebħ.

* * *

Tas-sebħ, għedt? Iżda jien s'issa tkellimt fuq art li ilha mejta għal għoxrin seklu; tkellimt fuq monumenti mqaddsa lil allat fiergħa; fuq ċiviltà li ġabet tant niket u tant jasar morali – hekk li l-ġrajja ta' Malta pagana tista' tingħabar f'kelmtejn: tama fil-qawmien. Jixraq għalhekk li llum inqimu 'l dan il-qawmien, insellmu r-risorġiment ta' artna, inweġġħuh fl-isem ta' Kristu, kif ukoll fl-isem ħlejju ta' Marija.

Ja xbejba sabiħa, jien dejjem inkurunata nafek! Meta kont tifel kont għalija (bħalma int issa) is-sultana tal-ġnus; il-Mara li kellha tisħaq ras is-serp tar-Rabta l-Qadima. Hekk tgħallimt inħobbok fis-Santwarju tal-Karmnu meta fi ħdan ommi kont niġi nitlob, ja Omm tas-sema. Qatt ma stajt naħseb f'Marija jekk mhux bħala sultana, b'rasha mżejna b'kuruna tad-deheb u mdawra bil-ġawhar. Iżda ta' tifel li kont qatt ma għaraft it-tifsira ta' dik il-kuruna – ma kontx għadni ntbaħt li kienet l-għelm tar-rebħa. Għax ma kontx għadni għaraft li Marija kienet rebħet il-qalb ta' Alla u l-qalb tal-bniedem. Kelli nirfes l-għatba tal-irġulija biex nifhem it-tifsira: biex nifhem il-kliem ta' Alla fl-Eden, biex nara d-dinja kollha tqimha, biex nara l-arti tħares lejha bħala l-ogħla fost il-ħolqien:

"In che lande selvegge, oltre quai mari
di sì babaro nome, fior si coglie
che non conesca dei tuoi miti altari
le benedette soglie"

Fhimt imbagħad għaliex din il-kuruna kienet biċċa waħda mix-xbieha ta' Marija. Għax qabel ma nħalqu s-smewwiet, qabel ma x-xemx telgħet fuq ix-xefaq, Hi ġa kienet fil-ħsieb ta' Alla, l-ewwel fost il-ħlejjaq kollha. Ewlenija fl-ordni tan-natura kellha tkun ukoll ewlenija fil-grazzja u għalhekk Alla ħelisha mit-tebgħa tad-dnub: sultana tas-safa. Sultana wkoll tal-umanità – ta' umanità li titlob bil-ħrara, li taqla' bil-ħeġġa, li tqim bil-ħerqa u li tfaħħar bil-ferħ.

Seta' qatt ikun li Marija ma tagħtix xhieda ta' dan il-kobor? Li ma troddx ħajr lil Sultana hekk għażiża? Seta' qatt ikun li ġieħ bħal dan ma jqanqalx fil-bniedem id-dmir li jinseġ kuruna li tfakkar f'qima li qatt ma xxejnet? Is-sliem, ja Bambina, għax lejk ħarset Malta fil-waqtiet tan-niket! Is-sliem! Għaliex inti r-rebħa inkurunata. Ħarsu lejha: lejn għajnejha għajn tal-ħniena, lejn idejha mgħannqin – għelm ta' ħlewwa, lejn is-seħer ta' ġisimha. B'liema qawwa tqanqal il-qalb ta' min jaħseb fiha! Arawha – għad li qiegħda fl-għoli ħdejn Alla mhix kburija, hekk li qatt ma tbikkmet minn fommha l-għanja dejjiema, Ecce ancilla Domini. Hawn hi l-qaddejja tal-Mulej.

Din ir-rebħa li qed naraw inkurunata – hi l-ħeġġa li tnissel il-qawwa għat-taqbid, hi l-arma li ssieltet għal missirijietna fl-Assedju, hi s-sliem li jittajjar ħieles wara l-madmad tal-jasar. Inseddquha din ir-Rebħa u nroddulha l-ġieħ misthoqq.

* * *

Ir-rebħa? Iżda aħna għandna x'nitqabdu u għad fadlilna x'nissieltu! Fl-imgħoddi missirijietna kellhom iżommu l-għassa minn fuq l-għoljiet biex ma jħallux it-Torok jeqirduhom. F'dak iż-żmien ir-reliġjon Nisranija ma kellhiex għedewwa oħra. Iżda din il-gżira imħanna mix-xemx u mbierka minn Alla kellha tara għedewwa oħra. Kellha tkun il-qawwa tal-kelma, dik l-istess kelma li biha smajtuni ninseġ l-ogħla ġieħ lil Marija, dik l-istess kelma li biha nistgħu nfissru ħsus hekk ħerqana, li issa qed tiġi użata biex tiżra' l-qerq! "Ir-reliġjon spiċċat, hemm bżonn ta' ideali aktar umani, aktar umani u aktar xjentifiċi. Il-Kattoliċiżmu għadda żmienu; hemm bżonn li nneħħu l-preġudizzji miżrugħin u msoqqija matul is-sekli. Mingħajr ir-reliġjon, Malta tkun tista' tieħu nifs ħieles!...

Forsi tistagħġbu kif fi ġrajja ta' ferħ bħalma hi l-festa

tal-lum jien kelli nfakkarkom f'dan in-niket. Jiena wkoll nitnikket – iżda għandkom tagħrfu li mis-sogħba jitwieled il-ferħ, li mit-taqbida titnissel ir-rebħa. Il-Maltin jafu kif taħt is-seħer ta' ideali fiergħa m'hemmx il-kelma t'Alla, m'hemmx ir-rieda Divina. Għalfejn qed tissieltu, ja msejkna! M'aħniex biss ulied is-salib iżda wkoll ulied il-glorja. Ma nibżgħux mis-setgħa iżda nitqawwew mill-martri. Imnissla fid-demm ta' Kristu aħna nsibu f'dan id-demm in-nisel ta' kull ħsieb, il-qawwa tat-twemmin. Xejn ma nibżgħu għax Ġesù minn fuq is-salib ħallielna wirt wieħed: tana lil Marija bħala Ommna. Ħarsu lejn ir-rebħa tagħna, ja msejkna! Mhix ir-rebħa tad-demm; mhix ir-rebħa tas-setgħa jew tal-qawwa materjali – hi, iżda, ir-rebħa tal-ħniena, ir-rebħa tal-fidi, ir-rebħa li ġiet inkurunata. Darba l-Griegi kitbu f'Termopoli: "Int li tgħaddi tgħarraf lil Sparta li hawnhekk mietu tliet mitt wild ta' nisilha, sabiex iħarsu isimha." Bil-ħaqq kollu nistgħu nonqxu fl-irħam ta' din il-Bażilika "Tliet mitt Senglean taw demmhom lil din il-belt li mhix mirbuħa." Iżda kemm inkunu aktar sħaħ fis-sewwa jekk niktbu: "Int li qed titgħaxxaq b'din il-kuruna, mur għarraf lil Malta kollha li tliet mitt familja taw ġidhom biex intiseġ dan is-sebħ għal Marija."

Ja Sultana, nsellimlek. Liema seklu jista' qatt jasal biex ineżżgħek dik il-kuruna? Hekk ħolom il-Protestantiżmu. Hekk xtaqet ir-revoluzzjoni Franċiża meta sarrfet l-imħabba ta' Marija mal-imħabba rħisa tan-nisa żienja. Aktar ma' Marija ġiet imkażbra, aktar qamu popli ġodda biex isellmulha. *Beatam me dicent omnes generationes.* Għaddew elfejn sena mindu Marija ħabbret dan il-kliem, u ż-żminijiet kellhom jagħtu xhieda ħajja ta' din il-bxara. Il-ġnus kollha jsejħulha hienja lil Marija. Qamu imperi u waqgħu! Ħarsu lejn il-fdal ta' Ruma; darba kien jidher li kien dejjiemi. Iżda ħasra x'ħerba! Kollox jaqa', kollox jiġġarraf. Id-dinja mhix għajr midfen: qabar sħiħ ta' setgħa u ta' xettri. Xettru wieħed baqa' bla ma ġġarraf. Kuruna waħda baqgħet wieqfa tul is-sekli u s-snin kollha baqgħu jagħtuha ġieħ lil din il-kuruna. Is-sliem, ja Sultana! *Ave, Regina.*

U din hi l-għanja tal-ġrajja ta' ġensna. Mill-ewwel altar imqaddes lil Marija fil-Mellieħa ġie minsuġ l-isem ta' Marija f'qalb il-poplu Malti. Missirijietna żammew dak l-isem sħiħ tul il-jasar tal-Mislem sa ma Ruġġieru tana l-ħelsien. U l-isem ta' Marija seta' jissokta jinxtered u jfewwaħ liż-żiffa ħelwa ta' dil-gżira. Bil-miġja tal-Kavallieri l-qima lejn Marija ssaħħet aktar u f'kull rokna tefgħu mqades, xbihat u niċeċ biex jagħtu ġieħ lil din is-Sultana. Mhux għaġeb għahekk li t-Torok kellhom jaħarbu lejlet it-Twelid tal-Bambina. U hu bil-ħaqq kollu li t-taqbida kontra l-Franċiżi kellha tixref minn santwarju tal-Madonna (Tal-Karmnu, fl-Imdina).

U jekk il-ġrajja ta' missirijietna tgħanni s-sebħ ta' Marija, nistgħu qatt aħna nkunu wlied denji ta' din il-patrija mingħajr ma nweġġħu l-isem ta' Marija? Ukoll meta l-eroj mietu, l-għanja ma heditx, għax il-baħar kien isemma' leħnu ma' kull ċafċifa tiegħu, għax is-swar kienu jtarrfu lil kull żiffa, "Is-Sliem, Marija." Aħna wkoll inqimuk għax *int per manus nostras coronaris.* Inwegħduha lil Marija li dik il-kuruna hi s-simbolu tal-ħakma tagħha fuqna, hi s-simbolu tal-għożża tagħna, hi tifkira dejjiema tal-ġieħ li jistħoqq lil Marija Bambina.

Hawnhekk qegħdin nippubblikaw traduzzjoni ta' siltiet minn paniġierku li Patri Anastasju Cuschieri kien għamel fil-festa ta' Marija Bambina fil-Bażilika tal-Isla fit-8 ta' Settembru 1921. Dan id-diskors kien ta' importanza speċjali għaliex dik is-sena fl-4 ta' Settembru kienet għadha kemm ġiet inkurunata l-istatwa tal-Bambina. Għalhekk bir-raġun kollu Cuschieri jitkellem b'mod esklussiv fuq l-Inkurunazzjoni.

Id-diskors ma jeżistix miktub kollu. Il-manuskritt fih xi paġni nofshom vojta, kif ukoll għadd ta' puntini 'l hawn u 'l hinn. Cuschieri x'aktarx li kien jikteb il-mod ta' kif se jesponi idea u mbagħad jiżvolġiha spontanjament waqt li jkun qed jirreċita d-diskors. Dan jista' jfisser il-fatt għala, pereżempju, f'okkażjoni bħal din l-Assedju u r-rebħa tal-1565 bilkemm jissemmew. Fil-festa tal-Bambina fl-Isla, il-Vittorja tal-1565 hi parti integrali mit-tradizzjoni tal-lokal u ma jistax ikun li Cuschieri ma fakkarx dik ir-rebħa f'okkażjoni bħal dik.